

Convergentie van het vennootschapsbelastingtarief

Bachelor scriptie Fiscale Economie

Student: C.G.E. Collignon

Studentnummer: 335202

Begeleider: H. Vrijburg

Inleverdatum: 5 juli 2013

1. Inhoud

2. Inleiding	3
3. Literatuur	5
3.1 Beweegredenen vennootschapsbelasting.....	5
3.2 Belastingconcurrentie	8
3.3 De oorzaken van belastingconcurrentie in de vennootschapsbelasting in de Europese Unie	12
3.4 De gevolgen van belastingconcurrentie in de Europese Unie	17
4. Statistisch onderzoek.....	22
4.1 Methoden	22
4.2 Variabelen.....	22
4.3 Databanken	24
4.4 Resultaten	25
5. Wat is het toekomstperspectief van de vennootschapsbelasting in de Europese Unie?.....	31
6. Conclusie.....	33
7. Bronvermelding.....	35
8. Bijlage	40

2. Inleiding

De belastingstelsels van verschillende landen zijn onder druk komen te staan. Globalisering heeft een groot aandeel in dit verschijnsel. Sinds midden jaren '80 is de onderlinge strijd over belastingen tussen landen ontstaan (Troeger, 2013). Kapitaal en winsten worden verschoven naar laag belaste landen om op deze manier zo veel mogelijk belastingheffing te vermijden. Doordat het de laatste jaren steeds gemakkelijker is geworden om winsten naar het buitenland te verschuiven, ontstaat er steeds meer concurrentie tussen landen. Elk land wil zoveel mogelijk belastingopbrengsten genereren en past daardoor haar fiscale beleid aan. Door continu gunstige fiscale faciliteiten aan te bieden proberen overheden belastinginkomsten naar zich toe te trekken.

Voornamelijk de mobiliteit van kapitaal is de afgelopen jaren erg toegenomen (Enrique, Mendoza, & Tesar, 2005). Kapitaal kan binnen een fractie van een minuut worden overgeboekt naar een ander land. Daarbij is het ook (beperkt) mogelijk winstmarges tot uiting te laten komen in landen waar dat fiscaal gunstig is. Dit zorgt ervoor dat de vennootschapsbelasting sneller onder druk komt te staan dan andere belastingen. Arbeid is bijvoorbeeld minder mobiel doordat daar meer bij komt kijken, zoals het verhuizen van werknemers. Vandaar dat er in deze scriptie ook gekozen is om het onderwerp af te bakenen tot de Europese Unie. Binnen de landen van de Europese Unie is het mogelijk om vrij kapitaal te verplaatsen. Overheden proberen op verschillende manieren hun vestigingsklimaat aantrekkelijk te maken voor het bedrijfsleven om zo kapitaal aan te trekken.

Er zijn verschillende manieren om te concurreren op het gebied van belastingen. Zo heeft Nederland een statutair belastingtarief, maar speelt de grondslag ook een belangrijke rol. Vanuit het buitenland kreeg Nederland de verwijten dat zij een belastingparadijs zou zijn. Vandaar dat in deze scriptie gekeken zal worden op welke aspecten landen onderling kunnen concurreren.

Daarbij is het ook erg interessant om te onderzoeken wat belastingconcurrentie voor oorzaken en gevolgen heeft. Dit is noodzakelijk om te begrijpen wat er in de toekomst zal gaan gebeuren met de vennootschapsbelastingtarieven in de Europese Unie. Zullen deze tarieven vaker verlaagd gaan worden en/of zullen zij meer naar elkaar toe groeien? Dit zal als laatste na het statistisch onderzoek worden beantwoord.

Een veelgenoemde term is 'the race-to-the-bottom' (Enrique, Mendoza, & Tesar, 2005). Met deze term wordt gesuggereerd dat het vennootschapsbelastingtarief uiteindelijk

naar een nultarief toegaat. Landen reageren steeds op elkaar door het (effectieve) tarief te verlagen. Critici stellen dat dit nooit het geval kan zijn, aangezien kapitaal niet volledig mobiel is (Troeger, 2013). Hierdoor is het niet mogelijk al het kapitaal te verplaatsen naar het land waar dit fiscaal het voordeligst belast wordt. Kortom, het vennootschapsbelastingtarief wordt steeds meer verlaagd door overheden, maar zal nooit leiden tot een nultarief. Hierdoor lijkt het mij interessant om te kijken of tarieven wel meer naar elkaar toe groeien. Wanneer dit het geval is, zou het zo kunnen zijn dat de Europese Unie ook niet in hoeft te grijpen met een geharmoniseerd belastingstelsel. Zij is hier namelijk wel mee aan het werk om een gezamenlijke belastinggrondslag te creëren (Taxation and Customs Union, 2013). Of de tarieven meer naar elkaar toe convergeren, zal aan de hand van een statistisch onderzoek in deze scriptie onderzocht worden.

Als gevolg hiervan is de hoofdvraag van deze scriptie ontstaan. Deze luidt dan ook: “Leidt de belastingconcurrentie op vennootschapsbelasting tot een convergentie van het belastingstelsel binnen de Europese Unie?”

Als eerste zullen aan de hand van de literatuur verschillende aspecten van belastingconcurrentie naar voren komen. Zo zal worden uitgelegd wat het hoofddoel van de vennootschapsbelasting is en waarom deze is ontstaan. Daarna zal naar voren komen wat belastingconcurrentie is en op welke vlakken landen met elkaar concurreren. De oorzaken en gevolgen van belastingconcurrentie op het vennootschapsbelastingtarief zal daarna besproken worden. Daarnaast zal er ook statistisch onderzocht worden of er sprake is van convergentie van het belastingtarief binnen de Europese Unie. Dit zal geanalyseerd worden aan de hand van de bèta- en sigmaconvergentie. Als laatste zal er besproken worden wat men in de toekomst kan verwachten wat betreft de gevolgen van belastingconcurrentie.

3. Literatuur

In dit hoofdstuk zullen verschillende aspecten van belastingconcurrentie besproken worden aan de hand van de literatuur. Als eerst zal er gekeken worden waarom de vennootschapsbelasting tot stand gekomen is, De rechtsgrond van de vennootschapsbelasting en het doel van deze belasting. Daarna zal aan de orde komen wat belastingconcurrentie is en op welke mogelijke manieren dit tot uiting kan komen. Als laatste zal besproken worden wat de oorzaken en gevolgen van belastingconcurrentie zijn.

3.1 Beweegredenen vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting is voor het eerst in Nederland als een winstbelasting tot stand gekomen in het jaar 1942. Hiervoor bestond al de Patentwet 1819, de Bedrijfsbelasting 1893 en de Dividend- en Tantiëmebelasting 1917. Deze belastingen zagen voornamelijk toe op winsten van bedrijven en nog niet op de opgepotte winsten (Stevens, 2009). Het plan voor een belasting voor deze winsten lag al voor de oorlog in de Tweede Kamer, maar bereikte door de Tweede Wereldoorlog nooit de Eerste Kamer. Ten tijde van deze oorlog werd de vennootschapsbelasting in Nederland ingevoerd als bezettingsmaatregel (Soest, 2007).

Voornamelijk ligt het neutraliteitsbeginsel ten grondslag aan het Besluit op de Vennootschapsbelasting 1942. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was er een belastingvrij veld, doordat alleen de inkomstenbelasting bestond. De Duitsers zagen aandelenvennootschappen en andere lichamen als zelfstandig belastingplichtigen en hierdoor moesten zij ook belasting afdragen. Op deze manier is er gekozen voor een winstbelasting naast de inkomstenbelasting, later de vennootschapsbelasting. Deze belasting moest voorkomen dat aandelenvennootschappen in een belastingvrij veld zouden kunnen ondernemen en zo inkomstenbelasting kunnen vermijden (Stevens, 2009). Echter waren zij tegen de BV en NV omdat deze rechtsvormen hun ideologie van eigen verantwoordelijkheid en persoonlijke aansprakelijkheid van de individuele ondernemer niet deelden. Hierdoor waren de Duitsers van plan de BV en NV te bestrijden. Er werd een hoge belasting geheven op de economische activiteiten van deze rechtsvormen. Na de oorlog had Nederland zelf het heft in handen om haar belastingstelsel in te richten (Pfeil, 2009). Vanaf dat moment begon het neutraliteitsbeginsel een grote rol te spelen. De Tweede Kamer heeft besloten om deze belasting in stand te houden, omdat anders deze rechtsvormen gebruikt zullen worden om inkomstenbelasting te ontgaan (Pfeil, 2009). Door het neutraliteitsbeginsel ontstond er neutraliteit tussen verschillende rechtsvormen en hun economische activiteiten. Het

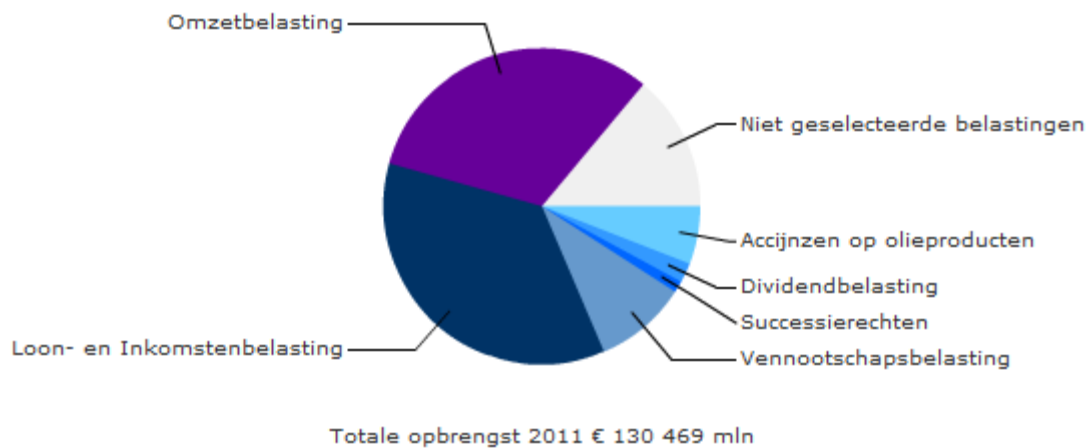
neutraliteitsbeginsel houdt namelijk in dat alle economische activiteiten belast dienen te worden (Streek & Strik, 2012). Het maakte dus geen verschil of de economische activiteiten door een eenmanszaak of door een BV werden uitgevoerd. Hiermee kan ook gesteld worden dat de vennootschapsbelasting een complementaire functie heeft ten opzichte van de inkomstenbelasting (Streek & Strik, 2012). De geschiedenis heeft ertoe geleid dat er sprake is van twee soorten belasting; de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting, in plaats van één belasting. Dit komt voornamelijk doordat er een belastingvrij veld was en de Duitsers de BV en de NV anders wilden behandelen dan de eenmanszaak of vennootschap onder firma. Dit leidde ertoe dat er twee soorten belastingen zijn ontstaan.

Het profijtbeginsel is ook terug te vinden in de vennootschapsbelasting. Adam Smith (1904) heeft hier een bekende quote over: “The subject of every State ought to contribute towards the support of the government, as nearly as possible, in proportion to their respective abilities; that is, in proportion to the revenue which they respectively enjoy under the protection of the State.” (Smith). Een BV of NV ondervindt profijt van de rechtsvorm die zij geniet. Zo heeft zij voordelen en internationaal een sterke positie doordat zij deze rechtsvorm heeft. De BV of NV heeft namelijk een beperkte aansprakelijkheid en een verklaring van geen bezwaar nodig wanneer zij een BV of NV opricht (Streek & Strik, 2012). Wanneer het begrip ‘profijtbeginsel’ ruim wordt uitgelegd houdt dit in dat er geheven wordt over de mate waarin ondernemingen gebruik maken van deze bescherming. Het is erg moeilijk om de waarde van deze bescherming in geld uit te drukken. Vandaar dat er gekozen is om dit in de vorm van een belasting te innen. De belasting wordt berekend naar het belang dat een BV of NV heeft van deze bescherming (Vleggeert, 2009). Echter zijn de regels voor een BV het afgelopen jaar gewijzigd, waardoor het gemakkelijker is geworden om een BV te starten. Hierdoor is de sterke internationale positie van de BV wel afgenomen, aangezien zij nu geen financiële buffer en een afgifte van geen bezwaar voor het oprichten van een BV nodig heeft. Bedrijven, voornamelijk buitenlandse, hebben nu minder zekerheid als zij zaken willen doen met een BV.

De vennootschapsbelasting is in de jaren '60 gewijzigd. De belasting is zo tot stand gekomen dat zij op deze manier zorgt voor een globaal evenwicht binnen het belastingstelsel. Zonder de vennootschapsbelasting zou het niet mogelijk zijn dit globaal evenwicht te bereiken. Met globaal evenwicht bedoelt de wetgever dat er geen onderscheid in belastingheffing mag zijn tussen verschillende rechtsvormen. Eigenlijk blijft het neutraliteitsbeginsel nog steeds een belangrijk aspect binnen de vennootschapsbelasting.

Politiek wordt de legitimiteit met name gebaseerd op de belastingdruk tussen verschillende winstbelastingen. De belastingdruk van een BV of NV moet gelijk zijn aan die van een eenmanszaak of vof. Ondernemers met een aanmerkelijk belang hadden de mogelijkheid hun winsten op te potten in een lichaam. Hierdoor kon belastingheffing worden uitgesteld. Ondernemers zonder een aanmerkelijk belang hadden daarentegen de mogelijkheid om onbelaste vermogenswinsten te behalen, door hun aandelen te vervreemden (Strik & Vries, 2009). De wetgever heeft hier in de jaren '60 wat aan proberen te veranderen. Er blijft een lastig spanningsveld binnen het huidige belastingsysteem aanwezig, aangezien personen met een aanmerkelijk belang zowel met de vennootschapsbelasting als inkomstenbelasting te maken hebben. In sommige gevallen kan dit met buitenlandse vennootschappen of aandeelhouders leiden tot dubbele heffing. De Nederlandse wetgever heeft dit in zoveel mogelijk gevallen proberen te voorkomen door verdragen aan te gaan met andere landen.

Daarnaast levert de vennootschapsbelasting ook veel op voor de Nederlandse staat (Pfeil, 2009). Hierdoor zal de overheid ook niet snel besluiten om deze belasting af te schaffen. In de afgelopen 10 jaar leverde deze belasting tussen de 9 en 15% van de totale belastingopbrengsten op. Het percentage varieerde tussen de 14-15% voor de economische crisis die in 2008 begon. Daarna ging het slechter met bedrijven en namen hun winsten ook af. Dit heeft als gevolg dat de opbrengst van de vennootschapsbelasting afneemt.

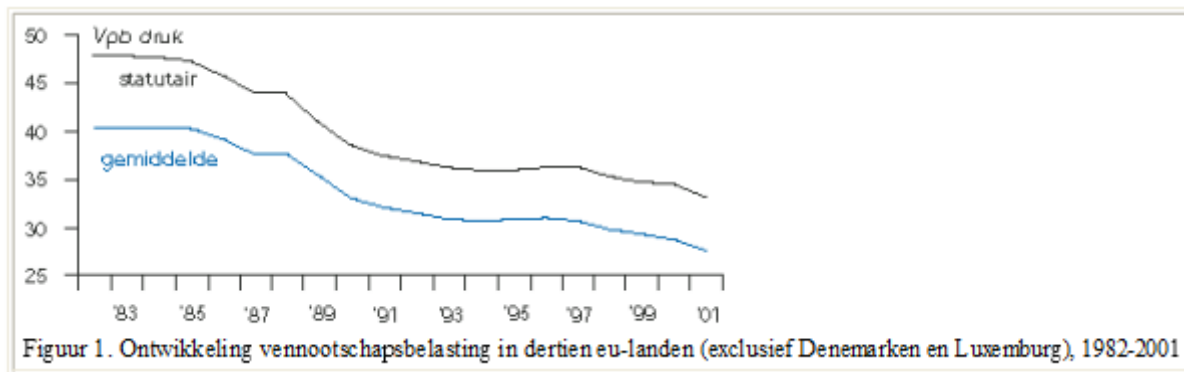
(Centraal Bureau Statistiek)

Nederland heeft voor een klassiek stelsel gekozen binnen de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat over de gehele winst vennootschapsbelasting geheven moet worden. De geheven vennootschapsbelasting valt niet te verrekenen met inkomstenbelasting dat later over het aanmerkelijk belang geheven wordt. Er is wel een verlaagd tarief, voor de aanmerkelijk

belangheffing, waardoor dubbele heffing grotendeels voorkomen wordt. Zo is het aanmerkelijk belangtarief 25% en is het niet gelijkgetrokken aan het tarief uit box 1. Er is voornamelijk voor dit stelsel gekozen vanuit eenvoud en importneutraliteitoverwegingen. De overheid stond verder achter het principe om belasting in het bronland te heffen. Zo blijft de neutraliteit behouden omdat alle activiteiten in beginsel in Nederland worden belast. Anders is het mogelijk voor aandeelhouders om zich te vestigen in landen met een laag tarief en kan hiermee inkomstenbelasting vermeden worden (Streek & Strik, 2012).

3.2 Belastingconcurrentie

Belastingconcurrentie kan op meerdere manieren tot uiting komen. Landen willen graag dat bedrijven zich vestigen in hun land. Dit stimuleert de economie en hierdoor zal er ook in dit land belasting betaald worden. Zij concurreren daardoor met elkaar op verschillende aspecten om een gunstig vestigingsklimaat te verkrijgen, belastingconcurrentie is één van de opties. Belastingconcurrentie kan zich op verschillende manieren uiten. Het duidelijkste voorbeeld is het verschil tussen het statutaire tarief en de gemiddelde belastingdruk, ook wel de effectieve belastingdruk. In onderstaande grafiek is duidelijk af te leiden dat er de afgelopen jaren sprake is van belastingconcurrentie doordat zowel het statutaire als gemiddelde belastingdruk afgenomen is. In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op de verschillende vormen van belastingconcurrentie.

(Mooij, Evers, & Vollenbergh, Europees minimum voor vennootschapsbelasting is goede zaak, 2004)

Belastingconcurrentie houdt in dat landen onderling met elkaar concurreren door een fiscaal gunstig beleid te ontwikkelen. Het doel hiervan is om investeerders, hooggekwalificeerde arbeiders en vermogensbezitters naar hun land toe te trekken. Doordat kapitaal zeer mobiel is, is het gemakkelijk om te concurreren door middels de vennootschapsbelasting. Uit

verschillende onderzoeken van De Mooij en Ederveen (2008) is gebleken dat een verlaging van het vennootschapsbelastingtarief met 1 procentpunt zal leiden tot 3% meer buitenlandse directe investeringen. In 2008 kwam Feld en Heckemaier (2008) tot een iets lagere conclusie. Zij waren van mening dat één procentpunt verlaging in het vennootschapsbelastingtarief zal leiden tot 1.7% meer buitenlandse directe investeringen. Arbeid is veel minder mobiel, waardoor dit zich minder snel in de inkomstenbelasting zal voordoen. Dit is veel lastiger voor bijvoorbeeld de inkomstenbelasting. Vandaar dat dit verschijnsel zich met name bij de vennootschapsbelasting voordoet (Kam, et al., 2010).

Allereerst kan een land haar vennootschapsbelastingtarief verlagen, het statutair tarief. Het statutaire oftewel het nominaal tarief, het tarief dat de wet voorschrijft, wordt dan binnen een land verlaagd. Voor alle bedrijven binnen dit land heeft dit dezelfde fiscale gevolgen, deze bedrijven moeten dan wel onder de vennootschapsbelasting vallen. De af te dragen belasting zal afnemen bij een verlaging van dit tarief. Daarbij is het ook zeer relevant om verder naar de grondslag te kijken. Zoals uit onderstaande grafiek duidelijk naar voren komt, zijn de nominale tarieven sterk gedaald de afgelopen jaren. Alleen is de gemiddelde belastingdruk in mindere mate afgenomen, of zelfs toegenomen in het geval van Frankrijk. Dit maakt duidelijk dat het belangrijk is om verder te kijken dan alleen het statutaire tarief.

Tabel 1.14. Nominaal tarief en effectieve druk vennootschapsbelasting (%)

Land	Tarief		Verschil (%-punt)	Effectieve druk		Verschil (%-punt)
	1986	2006		1990	1999	
Duitsland	56	25	- 31	48	41	- 7
Frankrijk	45	34	- 11	33	38	+ 5
Nederland	42	30	- 12	31	30	- 1
Verenigd Koninkrijk	35	30	- 5	33	29	- 2
België	45	34	- 11	17	17	0

Bron: Ministerie van Financiën, *Verbreding en verlichting*. Den Haag, 2001; IBFD, *European Tax Handboek 2006*. Amsterdam, 2006

(Schie, et al., 2007)

Het is daarnaast ook mogelijk om de grondslag van de vennootschapsbelasting te verkleinen. Hierdoor is het alsnog mogelijk voor bedrijven om minder belasting te betalen, ondanks dat het statutaire tarief ongewijzigd blijft. De grondslag omschrijft de reikwijdte van een belasting. Dit vormt het effectieve tarief van een land. Het bepalen van de grondslag is

erg belangrijk. Of iets wel of niet in Nederland tot de grondslag behoort, kan doorslaggevend zijn voor bedrijven om zich wel of niet in Nederland te vestigen. Tot de grondslag behoort in beginsel alles wat als winst uit onderneming aangemerkt kon worden volgens art. 3.8 IB 2001. Van deze grondslag mogen worden afgehaald de vergoedingen ten opzichte van het lichaam door middel van winstaandelen. Een uitzondering geldt voor winstuitdeling aan aandeelhouders, die in deze hoedanigheid uitdelingen krijgen (Streek & Strik, 2012).

Daarnaast is het ook belangrijk om rekening te houden met ‘tax planning’. Bedrijven proberen hun kapitaalstromen via verschillende landen te laten lopen om op deze manier zoveel mogelijk belasting te vermijden. Landen moeten proberen te voorkomen dat bedrijven zich in tal van landen gaan vestigen en zo profiteren van veel fiscale faciliteiten (Vording, 1997). De grondslag kan verlaagd worden door verschillende aftrekposten of vrijstellingen voor bedrijven te faciliteren. Zo is het in beginsel mogelijk in Nederland rentekosten van vreemd vermogen af te trekken, art 10 e.v. VPB 1969. Echter zitten voornamelijk aan het aftrekken van rentekosten strenge eisen verbonden. Hierdoor wordt voorkomen dat bedrijven tot in de oneindige rentekosten van de Nederlandse heffingsgrondslag af kunnen trekken. Daarnaast kent Nederland ook nog de fiscale faciliteiten zoals de deelnemingsvrijstelling en de fiscale eenheid. De deelnemingsvrijstelling houdt in dat de moederonderneming de voordelen die zij uit haar dochteronderneming ontvangt niet in de heffing van de vennootschapsbelasting hoeft te betrekken. Dit is gedaan ter voorkoming van dubbele heffing, omdat er anders bij zowel de dochter als bij de moeder belast zou worden. Er gelden wel bepaalde eisen voor het opteren voor de deelnemingsvrijstelling (Streek & Strik, 2012). Deze bepaling geldt ook voor buitenlandse ondernemingen, art 13 VPB 1969. Door deze faciliteiten is het in bepaalde gevallen erg gunstig voor bedrijven om zich in Nederland te vestigen. Multinationals proberen van zoveel mogelijk faciliteiten gebruik te maken. Hierdoor doen zij aan ‘tax planning’ doordat zij per land bekijken wat de voordelen voor hen kunnen zijn. Aan de hand van deze gegevens kiezen ze hun vestigingsplaats en bepalen ze hun kapitaalstromen.

Daarnaast is de hoogte van de belastingvrije som en de lengte van de tariefschijven van belang om het effectieve tarief te bepalen (Schie, et al., 2007). Deze twee middelen bepalen in welke mate het toptarief bereikt gaat worden. Wanneer het toptarief in twee landen gelijk is, kan de gemiddelde belastingdruk toch verschillen. Dit is het geval wanneer in het ene land het toptarief sneller bereikt wordt dan in het andere land. Hierdoor kunnen landen met deze twee instrumenten onderling concurreren met elkaar.

Verdragen zijn ook een belangrijk instrument voor belastingconcurrentie. Wanneer een land veel fiscaal gunstige verdragen heeft met andere landen, kan het voor een bedrijf erg aantrekkelijk zijn om zich daar te vestigen. Het gaat meestal om verdragen ter voorkoming van dubbele belastingheffing. Bestaat dit verdrag niet, dan is er de mogelijkheid om een inlichtingenverdrag af te sluiten tussen landen. Wanneer dit niet gedaan is, is een land niet verplicht informatie uit te wisselen tussen landen (Mooij & Ligthart, *Belasten van kapitaalinkomen en globalisering*, 2007). Zo heeft Nederland een verdrag ter voorkoming van dubbele belasting met Amerika gesloten. Hierdoor lopen veel fiscale kapitaalstromen vanuit de hele wereld via Nederland naar Amerika. Verdragen kunnen ertoe leiden dat er in het bronland nu geen belasting wordt geheven. Aangezien Nederland in haar verdragen ter voorkoming van dubbele belasting afspreekt dat inkomende dividenden in Nederland belast worden. Deze inkomende dividenden behoren ook tot de grondslag, maar de uitgaande dividenden mogen hier weer vanaf getrokken worden. Kortom, dit kan salderen tot nihil, wat erg aantrekkelijk is voor bedrijven om zich hier te vestigen (Kroon, 2012).

Er zijn ook andere mogelijke manieren om te concurreren met belasting, anders dan door het statutaire of effectieve tarief te wijzigen. Een bekend voorbeeld is het Zwitserse bankgeheim. In Zwitserland kan men een bankrekening openen zonder dat deze gegevens worden verstrekt aan het land waar deze personen gevestigd zijn. Hetzelfde geldt voor het beperkt uitwisselen van fiscale gegevens tussen een land en een ander land met bankgeheim. Een andere variant van belastingconcurrentie is het onderhandelen over belastingen met de overheid en het aanbieden van niet-transparante fiscale bepalingen. Daarbij is het in sommige landen ook mogelijk om een entiteit op te richten zonder dat deze enige omvang heeft in het vestigende land. Met omvang wordt bedoeld dat er geen tot weinig werknemers aanwezig hoeven te zijn en/of geen tot weinig werkzaamheden in dit land uitgevoerd hoeven te worden. Dit kan fiscaal erg gunstig zijn omdat op deze manier gemakkelijk kapitaalstromen door een bepaald land heen kunnen stromen (Zodrow, 2003).

Het is ook mogelijk om te concurreren met behulp van slechte handhaving en toezicht. Op deze manier wordt het effectief tarief verlaagd. Dit is een mogelijkheid voor overheden wanneer zijn beperkt budget voor controles hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Duitse deelstaten, zij maken gebruik van de belastinggrondslag van arme deelstaten (Genschel & Schwarz, 2011). In Duitsland is niet alleen de centrale overheid verantwoordelijk voor het innen van belasting. Regionale overheden ondersteunen ze hierbij. Hierdoor kan er op

regionaal niveau belastingconcurrentie ontstaan. Zo proberen zij het effectieve tarief te verlagen (Stöwhase & Traxler, 2005).

Naast belastingconcurrentie kunnen bedrijven ook concurreren op andere vlakken om toch een aantrekkelijk vestigingsklimaat te hebben. Zo kan het aanleggen van goede infrastructuur en onderwijs ook erg gunstig zijn voor bedrijven (Schie, et al., 2007).

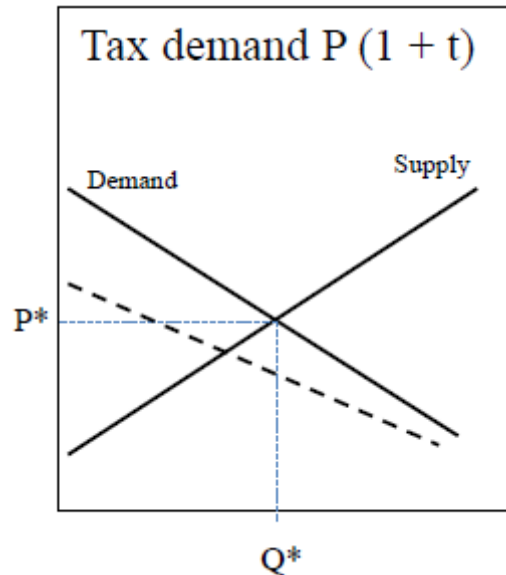
3.3 De oorzaken van belastingconcurrentie in de vennootschapsbelasting in de Europese Unie

Belastingconcurrentie heeft verschillende oorzaken. Middels belastingconcurrentie proberen landen hun vestigingsklimaat aantrekkelijker te maken. Er zijn verschillende oorzaken waardoor belastingconcurrentie tot stand gekomen is. In deze paragraaf komen deze punten naar voren.

De eerste keer dat in Nederland het vennootschapstarief verlaagd is, is gelijk na de Tweede Wereldoorlog. Dit kwam doordat de Duitsers een erg hoog vennootschapstarief hadden vastgesteld om op deze manier het bestaansrecht van een BV of NV te ontmoedigen. De Nederlandse regering vond dat deze belasting van haar slechte imago af moest komen. Vandaar dat Nederland besloot het vennootschapstarief significant te verlagen, de vermogensbelasting voor lichamen af te schaffen en de deelnemingsvrijstelling te verruimen. Deze wijzigingen zijn tot stand gekomen in de Wet Belastingherziening 1947 en later tot uiting gekomen in de Wet Vennootschapsbelasting 1969 (Pfeil, 2009). Deze belastingverlaging had voornamelijk het doel om gelijkheid te creëren tussen eenmanszaken en de BV of NV. Met belastingconcurrentie had dit nog weinig te maken.

Belastingconcurrentie begon te spelen in de jaren '80. In Nederland is het vennootschapstarief vanaf het jaar 1983 langzaam af gaan nemen (Pfeil, 2009). De eerste echte grotere belastingverlaging van de vennootschapsbelasting vond plaats in het jaar 1984 in Engeland. De voornaamste reden waarom dit gedaan was, was om de inefficiëntie van de vennootschapsbelasting te verkleinen. Vennootschapsbelasting heeft namelijk een verstoring effect op investeringen en het financieel beleid van bedrijven. Doordat bedrijven belastingen moeten betalen nemen de kosten van investeringen toe (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002). De inefficiëntie die veroorzaakt wordt door de vennootschapsbelasting kan aan de hand van onderstaande afbeelding worden uitgelegd. Er is een evenwichtspunt waarbij het aantal investeringen bepaald wordt, dit is het snijpunt tussen de 'supply curve' en de 'demand curve'. Echter wanneer er een belasting wordt ingevoerd, verschuift de vraaglijn. Dit komt

doordat er nu extra kosten bij komen om te investeren. Dit zal komen te liggen op het snijpunt tussen de 'supply curve' en de gestippelde 'demand curve'. Hierdoor neemt de vraag af en zal het evenwichtspunt verschuiven. Dit leidt tot verstoring van de economie en tot inefficiëntie.

(Stiglitz, 2000)

Hierdoor zullen investeringen minder snel uitgevoerd worden en juist dit wilde de overheid meer stimuleren. Engeland heeft door het effectieve tarief aan te passen de spreiding verkleind tussen zowel de verschillende vormen van investeringen als de verschillende mogelijkheden tot het financieren. De daaropvolgende tariefverlagingen kunnen hierdoor ook verklaard worden. Er is namelijk een positieve relatie tussen het aantrekkelijk maken van investeringen door middel van belastingverlaging en de inkomende kapitaalstroom (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002). Volgens Devereux, Griffith en Klemm (2002) is het aannemelijk dat dit in beginsel wel leidde tot tariefverlaging om meer kapitaal binnen te krijgen. Andere aspecten nemen wel op een gegeven moment de overhand. Er wordt bij investeringsbeslissingen namelijk niet alleen gekeken naar het belastingtarief, maar ook naar andere aspecten, zoals infrastructuur of stabiele overheid (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002).

Belastingconcurrentie wordt grotendeels veroorzaakt door globalisatie. Er is geen eenduidige definitie voor het woord globalisatie. Vandaar dat ik in deze scriptie uitga van de definitie die de OECD hanteert. Hierbij wordt globalisatie als volgt omschreven: 'het toenemen van de internationalisatie van de markten voor zowel goederen als services'

(Eurostat, IMF, OECD, UN, UNCTAD, WTO, 2002, p. 170). Deze ontwikkelingen zijn zowel in de wereldeconomie als Europese economie terug te vinden (Kiekebeld, 2004, p. 3). Er zijn verschillende aspecten hierbinnen die globalisatie ondersteunen. Deze aspecten zijn daarom ook als oorzaken van belastingconcurrentie aan te merken zijn.

Allereerst zijn landen meer open geworden de afgelopen tijd. De handel tussen landen is hierdoor toegenomen. Sinds 1962 werd het binnen Europa beperkt mogelijk om kapitaal vrij te verhandelen. De Europese Unie bestond toen nog niet, maar er was wel sprake van een Gemeenschap. Directe investeringen, handelskredieten op korte en middellange termijn konden vrij verhandeld worden tussen deze landen. Hetzelfde gold ook voor het aankopen van verhandelde effecten op de beurs. In 1985 en 1986 werden deze afspraken uitgebreid. Toen gold de vrijheid van kapitaal ook voor lange-termijnkredieten en effecten die buiten de beurs verhandeld werden. In 1988 werd afgesproken dat alle vrijheidsbeperkingen van kapitaal vanaf 1990 afgeschaft moesten worden (Kolassa, 2013). Door de openheid van een land te vergroten daalt het statutaire tarief, er is namelijk een negatieve relatie tussen deze variabelen (Slemrod, 2004). Mede hierdoor is het gemakkelijker geworden om als persoon eigenaar te zijn van een buitenlandse onderneming. In de loop der tijd zal de openheid van landen toenemen, doordat landen de handelsbelemmeringen willen verkleinen. Een voorbeeld hiervan is dat maandag 1 juli 2013 Kroatië nog tot de Europese Unie is toegetreden (Mooij, Nahuis, & Lejour, De vruchten van de uitbreiding, 2002). Dit zal ertoe leiden dat belastingen gemakkelijker naar andere landen verplaatst kunnen worden (Huizinga & Nielsen, 1997).

Door globalisering is kapitaal ook mobieler geworden (Devereux, Lockwood, & Redoano, Do countries compete over corporate tax rates?, 2008). Financieel kapitaal is mobieler dan fysiek kapitaal. Toch geldt dit argument voor beide soorten kapitaal (Broekman, Vliet, Mooij, & Vollebergh, 2001). Bedrijven kunnen zelf kiezen waar zij hun productiefactoren plaatsen of waar zij hun investeringen doen. De bedrijven zullen gaan kijken waar het meeste gunstig vestigingsklimaat is. Belastingen spelen daarin een belangrijke of soms zelfs doorslaggevende rol. Iedere lidstaat van de Europese Unie wil daarom een zo gunstig mogelijk vestigingsklimaat creëren, om op deze manier er voor te zorgen dat bedrijven zich vestigen in hun land. Zo willen zij aantrekkelijk zijn voor buitenlands financieel kapitaal (Kiekebeld, 2004, 3,4) (Mooij & Ligthart, Belasten van kapitaalinkomen en globalisering, 2007). De invoering van de euro heeft ook duidelijke invloed op de ontwikkeling dat kapitaal mobieler werd (Europese Commissie). Onderlinge valuatierisico's zijn grotendeels verdwenen binnen de Europese Unie. Alleen hebben enkele landen de euro niet ingevoerd. Tussen deze landen

bestaan er nog steeds valutarisico's. Dit heeft ervoor gezorgd dat de internationale handel enorm gestegen is. Doordat veel landen gebruik maken van een bronheffing en kapitaal mobiel is, is het gemakkelijker om kapitaal te verplaatsten tussen landen (Avi-Yonah, 2000).

Een andere oorzaak die samenhangt met globalisering is de elektronische commercie. Moderne communicatie heeft het mogelijk gemaakt om de productie nog meer te coördineren. Elektronische handel zorgt ervoor dat productiefaciliteiten overal neergezet kunnen worden en zodoende ook in belastingparadijzen. Dit geldt vooral voor de goederen die omgezet kunnen worden in een digitale versie. Overal kan namelijk software geschreven worden en later ergens anders omgezet worden. Daarnaast is dit ook mogelijk voor informatieservices (Avi-Yonah, 2000). De plaats waar de winst tot uitdrukking komt is eenvoudig te verplaatsen. Kortom: elektronische commercie zorgt ervoor dat meerdere productcategorieën mobieler wordt, wat weer leidt tot belastingconcurrentie tussen landen.

Zoals hierboven duidelijk is geworden heeft globalisatie op verschillende manieren tot belastingconcurrentie geleid. Er is namelijk meer concurrentie tussen landen ontstaan doordat kapitaal gemakkelijk van land A naar land B verplaatst kan worden. Echter was er geen belastingconcurrentie wanneer landen zich niet onderling wilden onderscheiden. Doordat elk land zoveel mogelijk kapitaalinstream wil ontvangen, gaan zij zich onderscheiden. Dit onderscheiden zorgt ervoor dat belastingconcurrentie duidelijker tot uiting komt. De mogelijkheden waarop landen zich onderscheiden worden hieronder besproken.

Door de toenemende globalisering moeten landen meer samenwerken om de juiste informatie te verzamelen. Men investeert in andere landen, wat niet bekend is bij het land waar de investeerder woont. Het land waar men woont en belasting verschuldigd is, kan hierdoor niet heffen over alle inkomstenbestanddelen van individuen. Overheden zullen tegenwoordig beter moeten samenwerken om deze informatie uit te wisselen. Helaas zijn bepaalde landen het hier niet mee eens. Dit zorgt in deze landen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Door het hebben van bankgeheimen en beperkte informatie-uitwisseling kan een investeerder namelijk een belastingvoordeel creëren. Dit belastingvoordeel komt tot uiting doordat deze investering nergens belast wordt: niet in het land waar geïnvesteerd wordt en niet het land waar de investeerder woont. Dit maakt het aantrekkelijk voor belastingplichtigen om hun geld op een rekening in het buitenland te zetten, bijvoorbeeld in Zwitserland. Het Zwitserse bankgeheim houdt in dat er een vertrouwensband tussen de bank en de cliënt bestaat. De wetgever is van mening dat het de plicht van het individu is om de juiste informatie te verstrekken aan de

overheid waar zij woonachtig is. Zij vond het niet noodzakelijk om in de wet vast te leggen dat banken hun gegevens moeten verstrekken aan de overheid of buitenlandse overheden (Mueller, 1969). Zwitserland wisselt daarom geen informatie uit over de omvang van deze bankrekeningen en hierdoor heeft Nederland niet de gegevens om de heffingsgrondslag te bepalen. Kortom: door het beperken van informatie-uitwisseling tussen overheden kan de belastingplichtige een belastingvoordeel creëren en ontstaat er belastingconcurrentie.

Globalisatie heeft het ook mogelijk gemaakt dat men gebruik kan maken van belastingparadijzen. Deze belastingparadijzen zorgen voor de mogelijkheden tot belastingarbitrage en belastingconcurrentie (Genschel & Schwarz, 2011). Belastingparadijzen zijn laag belaste rechtsgebieden waar investeerders geen of weinig belasting hoeven te betalen. In deze landen kunnen bedrijven zich dan vestigen zonder dat zij vennootschapsbelasting hoeven te betalen, of ze kunnen profiteren van gunstige fiscale faciliteiten. Voorbeelden van belastingparadijzen zijn Ierland, Hongkong en de Caribische Eilanden (Desaia, Fritz Foley, & Hines Jr., 2006). De omvang van de voordelen van een belastingparadijs kan verschillen, maar zijn meestal zo ingericht dat het statutaire tarief vastgesteld wordt op 10% of minder voor buitenlandse bedrijven. Deze bedrijven moeten zich dan wel in bepaalde delen van het land vestigen en zich specialiseren in bepaalde sectoren of branches om geen belasting te betalen. Deze landen halen hun inkomsten binnen via hoge vennootschapsbelasting op lokale bedrijven, hoge inkomstenbelasting op inwoners en de btw (Avi-Yonah, 2000). Voornamelijk grote multinationals en bedrijven met veel onderzoekskosten maken gebruik van deze mogelijkheid. Op deze manier kunnen ze hun belastbare inkomsten verplaatsen naar het belastingparadijs en de belasting in het bronland verlaagd (Desaia, Fritz Foley, & Hines Jr., 2006).

Voor grote landen heeft het grotere gevolgen om hun belastingtarief te verlagen dan voor kleinere landen. Deze kleinere landen zijn sneller geneigd hun belasting te verlagen en ervaren hier ook minder nadelige consequenties van. Het verlies aan belastingopbrengsten bij deze landen is namelijk kleiner dan bij grote landen. Dit heeft ermee te maken dat de heffingsgrondslag in deze kleinere landen kleiner is in vergelijking met grote landen. Daarbij wordt bij de kleinere landen het verlies aan inkomsten gecompenseerd door de extra belastingopbrengsten van bedrijven die zich eerst in de grotere landen gevestigd hadden (Genschel & Schwarz, 2011). Dit zal ertoe leiden dat kleinere landen sneller geneigd zijn hun belastingtarief te verlagen.

3.4 De gevolgen van belastingconcurrentie in de Europese Unie

Belastingconcurrentie heeft verschillende gevolgen, zowel voor de gehele Europese Unie als voor de landen zelf. In sommigen gevallen kan belastingconcurrentie positieve gevolgen hebben, zoals een toename van de efficiency van overheidsbestedingen. In andere gevallen pakt het weer nadelig uit, zo is 'tax planning' een grote rol gaan spelen. Bedrijven laten hun winsten tot uiting komen in landen met een laag effectief tarief. Op deze manier kan belastingarbitrage optreden. In deze paragraaf zal gekeken worden naar de verschillen gevolgen van belastingconcurrentie.

Er is sprake van een spillover effect bij belastingconcurrentie. Het spillover effect houdt in dat andere landen ook externaliteiten ervaren van een belastingverlaging in een land. Door belastingconcurrentie ligt het belastingtarief lager dan het optimale tarief. Dit komt doordat kapitaal erg mobiel is en hierdoor gemakkelijk verplaatst kan worden. Waar het kapitaal geïnvesteerd wordt is onder ander afhankelijk van het belastingtarief. Wanneer een land haar belastingdruk verlaagt, kan dit ook gevolgen hebben voor de omliggende landen. Het kapitaal zal zich dan verplaatsen naar land A, aangezien dit voor de investeerders voordeliger is door de lagere belastingen. Deze omliggende landen zullen als gevolg van de kapitaaluitstroom ook geneigd zijn hun tarief aan te passen. Kortom, door het verlagen van het belastingtarief ervaart dat betreffende land een kapitaalinstroom en omliggende landen een negatieve externaliteit, namelijk kapitaaluitstroom.

Echter, door het tarief te verlagen is er minder geld beschikbaar voor publieke goederen. De positieve externaliteiten van deze publieke goederen nemen op deze manier af. Er is minder geld beschikbaar voor bijvoorbeeld infrastructuur of hoog opgeleide arbeiders. Deze positieve externaliteiten neemt een investeerder ook mee in zijn beslissing om in een bepaald land te investeren. Het vestigingsklimaat van een land wordt hierdoor minder aantrekkelijk. Dit zal weer leiden tot een kapitaaluitstroom. Hierdoor ontstaat er een pay-off voor een land. Door belastingconcurrentie en hierdoor een verlaging van het VPB-tarief verwacht een land meer kapitaalinstroom te hebben. De positieve externaliteiten van overheidsbestedingen zullen alleen wel afnemen, wat weer leidt tot een kapitaaluitstroom. Hiertussen moet een land een afweging maken (Zodrow, 2003).

Er wordt volgens Zodrow (2003) gesuggereerd dat de belastinginkomsten van kapitaal in der loop der tijd af zullen nemen. Echter valt dit in twijfel te trekken doordat de opbrengsten van de vennootschapsbelasting in Nederland niet dusdanig zijn afgenomen¹. De opbrengsten zijn de afgelopen jaren wel gedeeltelijk afgenomen, maar dat werd mede veroorzaakt door de huidige economische crisis. In hoeverre dit meeweegt is niet duidelijk te zeggen, maar het heeft wel degelijk invloed. Het onderzoek van Devereux, Griffith en Klemm (2004) laat ook zien dat in de praktijk de belastingopbrengsten niet zijn afgenomen. De belastingopbrengsten zijn bijvoorbeeld in Engeland ondanks de crisis in de jaren '90 zelfs gestegen ten opzichte van de jaren '80. Dit komt doordat financiële sectoren gegroeid en winstgeverder geworden zijn (Devereux, Griffith, & Klemm, Why has the UK corporation tax raised so much revenue?, 2004). Het standpunt van Zodrow is wel te begrijpen. Doordat zowel de gemiddelde als statutaire belastingdruk daalt, is het ook logisch dat de belastingopbrengsten af zullen nemen (Zodrow, 2003). Het gevolg van de gemiste belastingopbrengsten is dat deze gecompenseerd worden. Dit zal vaak gedaan worden door de inkomstenbelasting te verhogen (Sørensen, 2002). Ik ben alleen van mening dat er geen stijging van het inkomstenbelastingtarief tot uiting komt. De afbeelding hieronder weergeeft het percentage van het toptarief van de inkomstenbelasting. Deze is de afgelopen jaren gedaald in plaats van gestegen.

Down the Laffer Curve		
Top income tax rate		
	1980	2004
Australia	63%	47%
Canada	60	39
France	60	48
Germany	65	46
Ireland	60	42
Italy	72	47
Japan	75	50
Korea	89	40
Spain	66	35
Sweden	87	54
Switzerland	31	26
U.K.	83	40
U.S.	70	35
OECD Average	67	43

Sources: OECD and The Heritage Foundation

(Down the Laffer curve)

¹ Zie subhoofdstuk 3.1, pagina 7.

De winsten zullen zoveel mogelijk verplaatst worden naar landen waar winsten zo laag mogelijk belast worden (Clausing K. , 2003). Dit kan zijn in een land met een laag statutair belastingtarief of waar deze winst is vrijgesteld en dus buiten de grondslag valt. Het verplaatsen van winsten gebeurt door middel van verrekenprijzen. Dit houdt in dat de winst voornamelijk tot uiting komt in landen met een laag belastingtarief. Dit gebeurt voornamelijk met halffabricaten of leningen (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002). Daarnaast zijn merken en immateriële goederen zoals patenten ook gemakkelijk te verplaatsen en worden deze veelal tot uiting gebracht in laag belaste landen (Genschel & Schwarz, 2011). Er wordt gezorgd dat de belastinggrondslag omvangrijker is in laag belaste landen dan in landen met een hoog belastingtarief. Dit kan voor bedrijven in vele gevallen grote voordelen opleveren. Zo is uit onderzoek van De Mooij en Ederveen (2008) gebleken dat het belastingtarief met één procentpunt verhogen, leidt tot een daling in de winsten van multinationals van twee procentpunt (Mooij & Ederveen, Corporate Tax Elasticities: A Reader's Guide to Empirical Findings, 2008). De wetgever heeft geprobeerd dit te voorkomen. Zo is in artikel 8b VPB 1969 een anti-misbruikregel vastgelegd. De verrekenprijzen tussen twee lichamen mogen niet afwijken van een prijs die twee onafhankelijke partijen in het economische verkeer niet zouden afgesproken (Wetteksten 2013, 2013). De wetgever laat bedrijven vrij om hier de juiste invulling aan te geven.

De efficiency van het marktmechanisme kan door belastingconcurrentie afnemen. Dit is het geval wanneer bedrijven fiscale strategieën gebruiken om de belasting zoveel mogelijk te vermijden. Hier is de fiscaliteit dan de doorslaggevende factor van het alloceren van productiefactoren (Clausing K. , 2007). Zo zitten veel bedrijven op dit moment in de zogenaamde 'duty-free-zones' in Dubai. De voornaamste reden is dat er zo geen belasting betaald hoeft te worden. De bedrijven moeten zich op een bepaalde plaats in het land vestigen en kunnen vervolgens bepaalde afspraken met de overheid maken. Deze afspraken omvatten regels over het niet afdragen van vennootschapsbelasting voor een bepaald aantal jaren. De efficiency leidt hier dan onder, aangezien bedrijven waarschijnlijk ergens anders gevestigd zouden zijn wanneer er geen rekening met belastingen werd gehouden (Kiekebeld, 2004).

Daarnaast heeft belastingconcurrentie ook voordelen, zoals een toename van de efficiency van productiefactoren. De vennootschapsbelasting heeft een behoorlijk versturende werking op de economie. Er gaat namelijk welvaart verloren doordat deze belasting is ingevoerd. Door belastingconcurrentie neemt het versturende effect dat door de vennootschapsbelasting wordt veroorzaakt af. Er kan nu meer efficiëntie tot stand komen door

het marktmechanisme. Belastingen zullen een minder doorslaggevende rol spelen bij de keuze waar er geïnvesteerd wordt. Er zal nu efficiënter gekeken worden waar productiefactoren geplaatst worden (Kiekebeld, 2004).

Een ander gevolg is dat belastingconcurrentie leidt tot een onderbesteding van publieke goederen wat ertoe leidt dat overheden efficiënter te werk moeten gaan. Wanneer landen hun tarief gaan verlagen zal dit leiden tot minder belastingopbrengsten. Dit valt af te leiden uit onderstaand tabellen.

<i>Starting situation:</i>			
Country	A	B	Total
CIT rate	35%	35%	35%(avg.)
Taxable capital income	1000	100	1100
Tax revenues	350	35	385

(Kiekebeld, 2004)

In deze situatie is de totale belastingopbrengst 385 euro. In land A wordt 350 euro aan belasting ontvangen en in land B 35 euro. Vervolgens gaat B haar belastingtarief verlagen om zo meer kapitaal aan te trekken. Zie onderstaande tabel.

<i>Situation after introduction of preferential tax regime:</i>			
Country	A	B	Total
CIT rate	35%	10%	21%(avg.)
Taxable capital income	500	600	1100
Tax revenues	175	60	235

(Kiekebeld, 2004)

Dit leidt ertoe dat de totale belastingopbrengsten afgenomen van zijn 385 euro naar 235 euro. Het verschil kan deels gecompenseerd worden door de inkomstenbelasting te verhogen, echter zitten hier ook beperkingen aan. Kortom, de overheid heeft minder te besteden. Haar uitgaven voor het herverdelen van inkomsten en het verschaffen van publieke goederen zal ingeperkt moeten worden. Er zal voornamelijk op publieke goederen worden ingeperkt omdat landen zo onafhankelijker van belastingen worden (Zodrow, 2003). In land B nemen de belastingopbrengsten wel degelijk toe, maar is dit op nationale schaal. Als er naar het continent wordt gekeken is er sprake van een onderbesteding van overheidsgoederen.

Dit zorgt er mede voor dat overheden efficiënter te werk zullen moeten gaan, aangezien ze minder te besteden hebben (Kiekebeld, 2004). Daarnaast staat de OECD achter dit standpunt.

Landen moeten met elkaar concurreren en dat bevordert de efficiency in het uitgavenpatroon van overheden (Teather, 2002).

De gevolgen hebben voor kleinere landen meer impact dan voor grotere landen. Dit heeft ermee te maken dat deze kleinere landen meer beïnvloed worden door belastingconcurrentie. Wanneer zij hun belastingtarief verlagen als gevolg hiervan levert dit meer op dan het hen kost. De extra opbrengsten voor hen zijn groter doordat meer bedrijven zich in dit kleinere land gaan vestigen om op deze manier minder belasting te betalen. De gemiste opbrengsten door de tariefverlaging zijn dan relatief minder (Wilson, 1991).

4. Statistisch onderzoek

4.1 Methoden

In deze scriptie zal het statische onderzoek uitgevoerd worden aan de hand van bèta- en sigma-convergentie. Dit zijn twee verschillende methoden om te bepalen of de belastingtarieven op de langere termijn naar elkaar toe groeien. Eerste zal de bèta-convergentie besproken worden daarna de sigma-convergentie.

Bèta-convergentie houdt in dat er op langere termijn naar hetzelfde punt wordt bewogen. Dit kan als volgt worden uitgelegd. Alle landen in de Europese Unie hebben een verschillend begintarief. Hierdoor zal een land met een hoog begin-tarief haar tarief meer moeten laten dalen dan een land met een laag begin-tarief. Uiteindelijk, wanneer er sprake is van bèta-convergentie, zullen de tarieven naar één gelijk tarief op de langere termijn convergeren. Met behulp van de bèta-convergentie kan men ook de snelheid van convergentie bepalen. (Monfort, 2008).

Daarnaast is het ook mogelijk dat er sprake is van sigma-convergentie. Hiermee wordt bedoeld dat de variatie tussen, in dit geval de tarieven, kleiner wordt. Sigma-convergentie geeft weer of de verschillen tussen de tarieven afnemen, meer gelijk worden of juist toenemen. Dit kan gemeten worden aan de hand van de standaarddeviatie of de gestandaardiseerde standaarddeviatie. Voor deze methoden is het noodzakelijk dat er sprake is van bèta-convergentie. Echter is dit niet het enige aspect dat aanwezig moet zijn om te kunnen concluderen dat er sigma-convergentie is (Monfort, 2008).

4.2 Variabelen

Voor deze scriptie is gebruik gemaakt van verschillende variabelen. Deze zullen in deze subparagraaf worden uitgelegd.

Allereerst is gebruik gemaakt van het statutaire tarief². Bij dit tarief is er geen correctie gemaakt voor de grondslag of voor lokale belastingen. Hiervoor is gekozen omdat er op deze manier echt sprake is van het statutaire tarief en er hierop geen aanpassingen gemaakt worden. Dit leidt tot een goed onderscheid met de volgende variabelen.

---

² Zie subhoofdstuk 3.2 pagina 8.

Het effectieve tarief is de volgende variabele³. Deze variabele is gelijk aan het statutaire tarief, maar is gecorrigeerd voor wijzigingen in de grondslag. Het effectieve tarief is het belastingtarief dat bedrijven feitelijk aan belastingen moeten betalen.

Binnen deze variabele is er onderscheid gemaakt tussen het marginale en het gemiddelde tarief. Zo is er gewerkt met de variabelen: het effectieve marginale belasting tarief (EMTR) en het effectieve gemiddelde belastingtarief (EATR).

De variabele EMTR gaat over het effectieve marginale tarief, oftewel het percentage dat bedrijven over een extra euro aan investering aan belasting moeten afdragen. Hiermee is rekening gehouden met het investeren met geleend geld, wat in sommige landen aftrekbaar is (Spengel, Elschner, & Endres, 2012, p. 65). Het EMTR is ook te omschrijven als het proportionele verschil tussen het rendement van een investering voor belastingen en het rendement na belastingen. Hoe hoger de EMTR, hoe hoger het rendement voor belastingen moet zijn wil het aantrekkelijk zijn voor de investeerder. Vandaar dat er minder investeringen gedaan worden als de EMTR hoog is (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002).

De EMTR wordt berekend aan de hand van de volgende formule:

$$EMTR = \frac{(P - S)}{P}$$

Waarbij:

- P staat voor de kosten van kapitaal. Hierbij wordt rekening gehouden met belastingen;
- S staat voor de rentabiliteit van het uitlenen van geld na belastingen.

Devereux, Griffith en Klemm (2002) maken gebruik van de kosten van kapitaal voor belastingen. Echter zijn er bij dit onderzoek drie variabelen toegevoegd: de kosten van kapitaal, de belasting voor nominale rente betalingen en onroerend goed belasting. P houdt in deze situatie rekening met een scala van activa financieringsbronnen en persoonlijke belastingen (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002).

Het EATR gaat over de effectieve gemiddelde belastingdruk. Hier is gekeken naar vijf componenten. De vijf componenten die er gekozen zijn: bedrijfsgebouwen, immateriële activa, financiële activa, machines en voorraden. Aan deze sectoren zijn parameters

---

³ Zie subhoofdstuk 3.2, pagina 9.

verbonden en op deze manier is de effectieve gemiddelde belastingdruk berekend. Bij het EATR wordt er gekeken naar het percentage van de winst dat men aan belasting moet betalen (Devereux, Griffith, & Klemm, 2002). Een vrijstelling maakt het mogelijk dat bepaalde winsten niet in de heffing betrokken worden, dit verlaagd de EATR. De EATR wordt berekend aan de hand van de volgende formule:

$$EATR = \frac{T - (1 - z)R}{q/(1 + r)}$$

Hierbij staat:

- T voor de economische rente van een project zonder rekening te houden met belastingen;
- z voor persoonlijke belastingen op gerealiseerde kapitaalwinsten;
- R voor de economische rente van een project rekening houdend met belastingen;
- q voor het aangenomen reële rendement voor belastingen;
- r voor reële rente.

4.3 Databanken

Voor deze scriptie is gebruik gemaakt van de paper van het Centrum voor Europees en Economische Onderzoek, Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung GmbH (ZEW). Het rapport is geschreven voor de EU-commissie over de effectieve belastingtarieven.

De beschikbare data in deze databank liep terug tot het jaar 1998. Vandaar dat er gekozen is voor een tijdsperiode van 1998-2012. Voor de betrouwbaarheid van dit onderzoek is gekozen om data te gebruiken die op dezelfde manier verzameld is. Wanneer er data uit verschillende databanken wordt verzameld kan dit leiden tot fouten. Verschillende databanken kunnen verschillende manieren berekenen om bijvoorbeeld het gemiddelde effectieve belastingtarief te bepalen. Het gemiddelde effectieve belastingtarief wordt bepaald aan de hand van parameters en deze kunnen verschillend zijn per databank. Vandaar dat er gekozen is om vast te houden aan deze tijdsperiode.

Bij deze data wordt gebruik gemaakt van de Devereux/Griffith Methode. Dit model wordt onder andere gebruikt om de EMTR te berekenen. Zoals uit de vorige paragraaf al bleek, is er bij het EMTR wel iets aangepast.

De dataset bevat veel data en belicht bepaalde aspecten van verschillende kanten. Zo komt het statutaire tarief naar voren, maar wordt er dit tarief ook gecorrigeerd voor lokale belastingen. Het leek mij het niet relevant om deze correctie ook in mijn dataset toe te voegen, aangezien het EMTR en EATR ook al aangepaste tarieven zijn. Hierdoor besloot ik om te kiezen voor het statutaire tarief dat in de wet bepaald is.

Waar ook een onderscheid in wordt gemaakt is het EMTR en EATR op het niveau van bedrijven en van aandeelhouders. Voor mijn dataset heb ik gekozen om van het bedrijfsniveau uit te gaan, omdat ik dan in de vennootschapsbelasting blijf. De aandeelhouder krijgt namelijk ook te maken met de inkomstenbelasting. De data die ik uit deze dataset gehaald heb zijn: het statutaire tarief, het effectieve marginale belastingtarief en het effectieve gemiddelde belastingtarief. Deze zijn naar mijn mening relevant om te bepalen of er sprake is van convergentie.

4.4 Resultaten

In deze subparagraaf zullen de uitkomsten van het statistisch onderzoek naar voren komen. Als eerst zullen de resultaten van de bèta-convergentie besproken worden en daarna de uitkomsten van sigma-convergentie.

4.4.1 Bèta-convergentie

De bètaconvergentie is gemaakt aan de hand van een regressie. Er is gebruikt gemaakt van een veel gebruikte formule (Monfort, 2008).

$$\Delta y = \alpha + \beta(t - 11) + \epsilon$$

Waarbij:

- Δy voor de verandering van het belastingtarief van 1999-2012;
- β weergeeft de snelheid van convergentie;
- $(t-11)$ staat voor het beginjaar 1998;
- ϵ is de error tem.

Bij de verandering is er gekozen om de verandering te bepalen in de periode 1999-2012. Het jaar 1998 is bewust niet meegenomen, aangezien er dan sprake kan zijn van endogeniteit. Dit houdt in dat de y-variabele ook de x-variabele beïnvloedt. Er ontstaat dan een cirkelredentie en dat wordt op deze manier vermeden.

Vaak wordt er bij deze formules ook nog een extra term ingevoegd, welke andere factoren moet omvatten die de verandering kunnen invloeden. Bij het belastingtarief zijn er geen specifieke omstandigheden die convergentie van het tarief binnen een land kan beïnvloeden. Vandaar dat deze term ook niet aan de formule is toegevoegd. Dit betekent dat er sprake is van absolute convergentie. Absolute convergentie houdt in dat er getest wordt of er naar één belastingtarief geconvergeerd wordt. Het is namelijk mogelijk dat er toch sprake is van convergentie, maar dat er op de langere termijn niet naar hetzelfde punt toegegaan wordt. Dit kan veroorzaakt worden doordat instanties binnen een land verdere convergentie tegenhouden. Dit verschijnsel noemt men voorwaardelijke convergentie (Monfort, 2008). In deze scriptie zal het beperkt blijven tot absolute convergentie.

De volgende hypothesen zullen getest worden.

H0 = Bij het belastingtarief is geen sprake van bèta – convergentie

H1 = Bij het belastingtarief is er wel sprake van bèta – convergentie

Tabel 1. Bèta-convergentie

	Statutair tarief	EMTR	EATR
Alfa	0.741	1.656	5.257
Coëfficiënt x-waarde	-.0290	-0.373	-0.451
Standaard fout	0.188	0.147	0.161
T-waarde	-1.527	-2.523	-2.794
P-waarde	0.139	0.018	0.010
R ²	0.085	0.204	0.238

Uit alle drie de formules komt wel naar voren dat er sprake is een negatieve relatie tussen de verandering in het belastingtarief en de tijd. Alleen is er niet bij elke formule sprake van een significante relatie wanneer men uitgaat van een 5% significantieniveau.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is er bij het statutaire tarief geen sprake van bèta-convergentie. Op de langer termijn zal er niet naar hetzelfde belastingtarief geconvergeerd worden. Er is namelijk geen sprake van een significante x-variabele, wanneer er rekening wordt gehouden met een 5% significantieniveau. Oftewel de nulhypothese wordt niet verworpen, wat betekent dat er geen sprake van bèta-convergentie is.

Er is bij het effectieve marginale belastingtarief, EMTR, en het effectieve gemiddelde belastingtarief, EATR, sprake van een significante negatieve relatie. Deze x-variabele is in beide formules wel significant op een 5% significantieniveau. Hierdoor wordt de nulhypothese verworpen. Dit houdt in dat de tijd een significante invloed heeft op de belastingdruk. De waarden zullen op de lange termijn naar hetzelfde punt toe gaan. De waarde van β is hoger bij het EATR dan bij het EMTR, wat betekent dat de snelheid van convergentie hoger ligt bij het EATR (Monfort, 2008).

De R^2 waarde is hoog genoeg om het model als betrouwbaar aan te merken. R^2 houdt in dat de formule voor 20.4% (EMTR) en 23.8% (EATR) het model verklaart.

Als er naar de data gekeken wordt, kan men ook concluderen dat het marginale en effectieve gemiddelde belastendruk meer naar elkaar is toegegaan. Voor het effectieve marginale belastingtarief geldt dat deze in alle landen is afgenomen behalve in de landen: Ierland, Italië, Slowakije en Verenigd Koninkrijk. In elk land, op Ierland na, is de effectieve gemiddelde belastingdruk afgenomen.

4.4.2 Sigma-convergentie

De sigma-convergentie wordt berekend aan de hand van twee maatstaven, de standaarddeviatie en de coëfficiënt van de variantie, wat ook wel de gestandaardiseerde standaarddeviatie is.

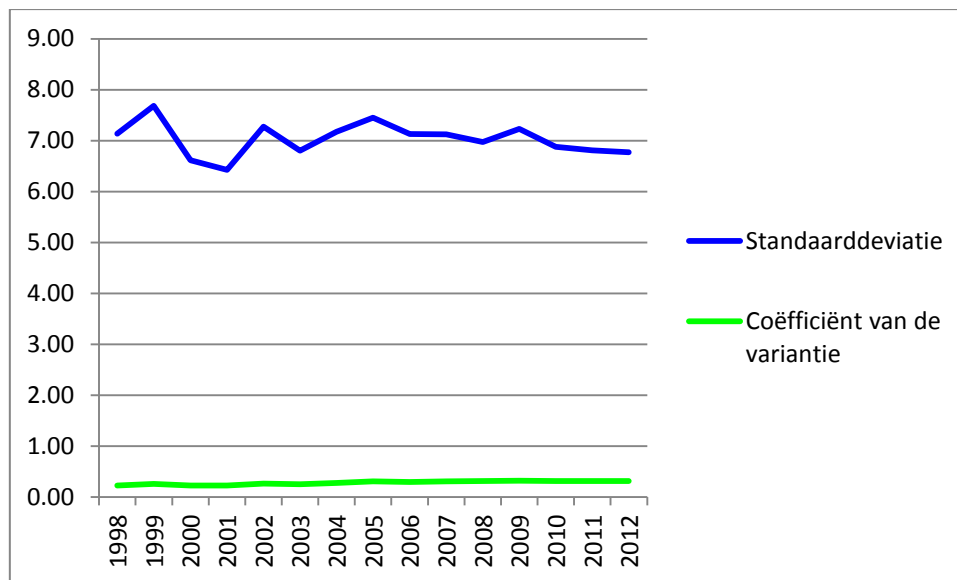
De standaarddeviatie staat voor de spreiding tussen de geobserveerde belastingtarieven. Liggen de gemeten punten, in dit geval de tarieven, dicht bij elkaar of juist ver van mekaar vandaan. Hoe groter de standaarddeviatie, hoe groter de spreiding tussen de meetpunten. Wanneer de standaarddeviatie kleiner wordt liggen de punten ook dicht bij elkaar en is er sprake van sigma-convergentie.

De coëfficiënt van de variantie is de gestandaardiseerde standaarddeviatie. Deze wordt berekend door de standaarddeviatie te delen door de gemiddelde belastingdruk en wordt daardoor ook wel de relatieve standaarddeviatie genoemd. Deze maatstaf wordt meestal verkozen boven de standaarddeviatie (Monfort, 2008). De standaarddeviatie heeft namelijk geen betekenis zonder dat de gemiddelde waarde gegeven wordt. De coëfficiënt van de variantie zegt echter alleen iets over de ratio van de standaarddeviatie ten opzichte van de gemiddelde waarde. Deze maatstaf weergeeft namelijk of er sprake is van een weinig of veel

variabiliteit in relatie tot het gemiddelde. Er wordt namelijk geconstateerd in hoeverre er relatief afgeweken wordt van het gemiddelde (Monfort, 2008).

Aan de hand van onderstaande figuur valt af te leiden of er sprake is van sigma-convergentie bij het statutaire tarief.

Figuur 1 Statutair tarief

Uit deze tabel blijkt dat de standaarddeviatie niet kleiner is geworden. Dit betekent dat er geen sprake is van sigma-convergentie, wanneer men alleen gebruik maakt van deze maatstaf. Het is lastig om aan de hand van deze maatstaf een duidelijke conclusie te trekken, aangezien de uitkomsten van de standaarddeviatie, zeker in het begin, erg wisselen per jaar. Wanneer er vanaf het jaar 2005 wordt gekeken, kan men wel stellen dat er sprake is van sigma-convergentie. Vanaf dat jaar neemt de standaarddeviatie namelijk wel af.

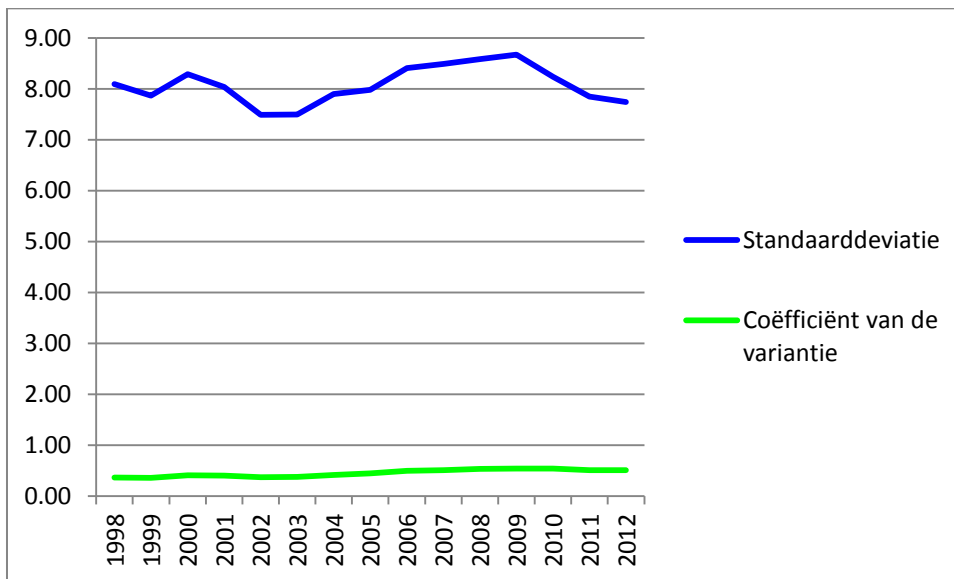
Als er gekeken wordt naar de coëfficiënt van de variantie is er geen sprake van sigma-convergentie. De waarden nemen steeds meer toe, namelijk van 0.23 in het jaar 1998 naar 0.31 in het jaar 2012. De gemeten waarden liggen in de latere jaren meer af van het gemiddelde dan in het begin. Het gemiddelde is afgenomen van 31.49% naar 21.60% als statutaire belastingdruk. Hierdoor is het ook logisch dat de coëfficiënt van de variantie groter is geworden als de standaarddeviatie relatief gelijk blijft en het gemiddelde afneemt. De meetpunten zijn nu relatief meer afgeweken van het gemiddelde.

Als er gekeken wordt naar beide testen kan er geconcludeerd worden dat er geen sprake is van sigma-convergentie. De standaarddeviatie laat over de gehele tijdsperiode geen afname zien.

De coëfficiënt van de variatie geeft daarbij aan dat er ook geen sprake is van sigma-convergentie. Kortom, men kan vaststellen dat er bij het statutaire tarief geen sprake is van sigma-convergentie.

Het volgende test gaat over de sigma-convergentie van het effectieve marginale belastingtarief. De uitkomsten zijn te zien in het onderstaande figuur.

Figuur 2. Sigma-convergentie van het effectieve marginale belastingtarief, EMTR

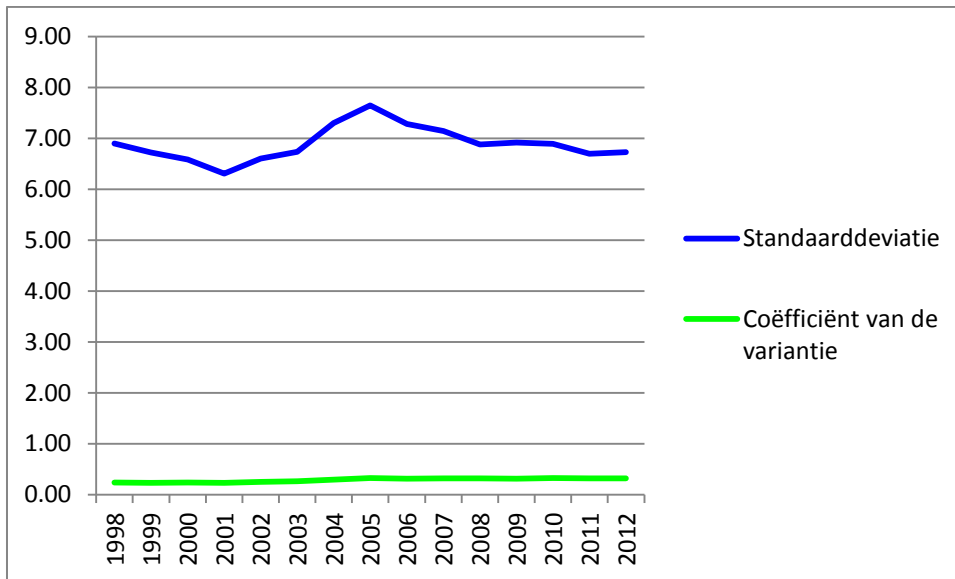
Wanneer er naar de uitkomsten gekeken wordt wat betreft de standaarddeviatie kan men niet stellen dan er sprake is van sigma-convergentie. De waarden van de standaarddeviatie zijn namelijk niet afgenomen. Dit betekent dat de spreiding van belastingtarieven niet is afgenomen.

De waarden van de coëfficiënt van de variatie stellen dat er geen sprake is van sigma-convergentie. De waarden van het gemiddelde marginale belastingtarief zijn juist meer gaan afwijken van het gemiddelde gemeten tarief, dus is er meer spreiding van de meetpunten. Dit wordt ook wel het tegenovergestelde van convergentie genoemd, namelijk divergentie.

De conclusie is dat er geen sprake is van convergentie. Beide testen laten zien dat er geen sprake is van sigma-convergentie. Bij de coëfficiënt van de variatie lijkt er zelfs sprake te zijn van divergentie.

Als laatste is getest of er sprake is van sigma-convergentie van het effectieve gemiddelde belastingtarief. De uitkomsten zijn af te lezen uit onderstaande figuur.

Figuur 3 Sigma-convergentie van het effectieve gemiddelde belastingtarief, EATR

De standaarddeviatie geeft als uitkomst dat er geen sprake is van sigma-convergentie. Er is geen duidelijke trend te zien waaruit blijkt dat de waarden van de standaarddeviatie zijn afgenomen. Vanaf het jaar 2005 is het wel duidelijk dat er een afnemende trend is. Dit is allen wel voor maar een korte tijdsperiode.

Als er naar de test van de coëfficiënt van de variatie gekeken wordt kan men stellen dat er geen sprake is van convergentie. De waarden zijn gedurende de gehele tijdreeks zelfs toegenomen. Hierdoor kan men concluderen dat er sprake is van divergentie.

Naar aanleiding van afgelopen testen kan men concluderen dat er geen sprake is van sigma-convergentie. Bij de standaarddeviatie kwam geen duidelijke trend naar voren waaruit te constateren is dat er sprake is van sigma-convergentie. Bij de relatieve standaarddeviatie is er juist sprake van divergentie.

5. Wat is het toekomstperspectief van de vennootschapsbelasting in de Europese Unie?

In dit hoofdstuk zal aan de hand van de statische berekeningen geanalyseerd worden wat het toekomstperspectief van de vennootschapsbelasting in de Europese Unie is.

Bij het statutaire tarief is er geen sprake van bèta-convergentie. Echter geldt dit wel bij het effectieve marginale en effectieve gemiddelde belastingtarief. Dit geeft aan dat op lange termijn deze belastingtarieven naar één constant belastingtarief groeien. De landen met een relatief hoog belastingtarief zullen meer hun tarief verlagen dan landen die al een relatief laag tarief hebben. Hierdoor kan men verwachten dat dit bij het EMTR en EATR ook in de toekomst zal gebeuren. Dit is ook logisch als er gekeken wordt naar de oorzaken van belastingconcurrentie. De oorzaken zijn namelijk nog steeds te vinden in de huidige economie. Zo neemt de globalisering steeds meer toe en wordt kapitaal, en ook arbeid, steeds mobieler. De elektronische markt neemt ook toe en de handel en het alloceren van (elektronische) producten worden gemakkelijker. Hierdoor zullen bedrijven continue kijken waar het voor hen het meest gunstige is om zich te vestigen.

Alleen naar welk punt het effectieve marginale belastingtarief gaat convergeren is niet duidelijk te zeggen. Er is een negatieve relatie tussen de tijd en het effectieve marginale belastingtarief, waardoor men kan verwachten dat het effectieve marginale belastingtarief in de toekomst af zal nemen. Naar welk belastingtarief het op langer termijn zal convergeren is moeilijk te voorspelen. Vier van de 27 landen hebben een stijgende effectieve marginale belastingdruk en één heeft een stabiele effectieve marginale belastingdruk. De waarde van deze 5 landen liggen ook erg uiteen, namelijk van 7.80% tot 27.30%. Kortom: het is te verwachten dat de effectieve marginale belastingtarieven naar één belastingtarief zullen convergeren, maar waar naar welk punt is niet gemakkelijk te zeggen.

Over het EATR kan men duidelijker een voorspelling doen. Wat opvallend is, is dat het effectief gemiddelde belastingtarief in alle landen minimaal 19% bedraagt, op Ierland na. Het effectieve gemiddelde belastingtarief van Ierland begint met 9.4% en is ook het enige tarief dat verhoogd wordt gedurende de tijd. Het is ook verklaarbaar dat dit belastingtarief verhoogd is. Zo stelt Nederland bijvoorbeeld de eis dat het reële tarief in het buitenland minimaal 10% moet zijn om gebruik te kunnen maken van bepaalde faciliteiten in Nederland, zoals bij de deelnemingsvrijstelling (Streek & Strik, 2012). De Nederlandse regering is van mening dat er dan niet voldoende belasting betaald wordt en dat zij daardoor niet de vrijstelling hoeft toe te

passen. Het is aannemelijk te maken dat de bèta-convergentie zich in de tijd zal blijven voortzetten. Het zal waarschijnlijk convergeren naar een tarief boven de 10%. De voordelen van een laag tarief spelen dan geen rol meer wanneer het tarief onder de 10% ligt. Het 10%-criterium wordt ook beïnvloed door wat andere landen als een redelijke maatstaf zien. Mijn verwachting is daarom dat het effectieve gemiddelde belastingtarief zal gaan convergeren naar een lange termijn evenwicht van boven de 10%.

Er is geen sprake van sigma-convergentie bij zowel het statutaire tarief, EMTR en EATR. Bij het statutaire tarief is dit ook logisch. Er is namelijk bèta-convergentie nodig om te kunnen spreken van sigma-convergentie (Monfort, 2008). Er is geen sprake van bèta-convergentie bij het statutaire tarief. Daarnaast is bij het EMTR en EATR ook geen sprake van sigma-convergentie. Dit had wel gekund, omdat er aan de voorwaarde is voldaan dat er sprake van bèta-convergentie sprake moest zijn. Men kan stellen dat in de toekomst de spreiding van de belastingtarieven niet dichter bij elkaar zullen gaan liggen. De spreiding zal redelijk gelijk blijven. Het is mogelijk dat de spreiding van zowel het EMTR als EATR zal toenemen doordat er bij de testen van de coëfficiënt van de variatie sprake was van divergentie. Er is hier alleen niet genoeg bewijs voor om dit met zekerheid te kunnen stellen.

6. Conclusie

Er zijn verschillende beweegredenen voor het ontstaan van de vennootschapsbelasting. Het neutraliteitsbeginsel en het globale evenwicht spelen hier een belangrijke rol. Dit betekent dat alle economische activiteiten belast moeten worden en dat er gelijkheid moet zijn tussen rechtsvormen. Dit duidt op het neutraliteitsbeginsel. Daarnaast ervaren bedrijven ook vele voordelen van hun rechtsvorm, hiervoor moeten zij iets afdragen aan de staat. Wat ook bijdraagt aan het bestaansrecht van de vennootschapsbelasting is dat het veel belastingopbrengsten voor de overheid genereert.

Belastingconcurrentie heeft meerdere manieren waarop het tot uiting komt. Het statutaire tarief kan men verlagen of de grondslag kan verlaagd worden. Het is ook mogelijk dat een land verschillende aftrekposten toestaat, of andere vrijstellingen die fiscaal gefaciliteerd worden. Een andere variant om te concurreren is de hoogte van de belastingvrije som of de lengte van tariefschijven te wijzigen. Daarnaast kunnen landen met elkaar concurreren door fiscaal gunstige verdragen te sluiten met andere landen. Wat sommige landen ook doen is het beperkt uitwisselen van informatie en fiscale bepalingen aanbieden die niet transparant zijn. Slechte handhaving en toezicht zijn daarbij ook nog een manier waardoor men belasting kan vermijden.

Belastingconcurrentie heeft verschillende oorzaken. Gelijk na de Tweede Wereldoorlog is het vennootschapstarief voor het eerst verlaagd in Nederland. Echter begon de belastingconcurrentie pas te spelen in het begin van de jaren '80. De voornaamste reden om het belastingtarief te verlagen was om de inefficiëntie van de vennootschapsbelasting te verkleinen. De grootste oorzaak van belastingconcurrentie globalisering. Globalisering omvat meerdere aspecten die van belang zijn, zoals de toegenomen openheid van landen, mobiliteit van kapitaal en elektronische commercie. Daarnaast willen landen graag zoveel mogelijk kapitaal aantrekken. Doordat zij zich willen onderscheiden van andere landen ontstaat er belastingconcurrentie. Dit onderscheiden wordt gedaan door het hebben van een bankgeheim, het beperkt uitwisselen van informatie en het bestaan van belastingparadijzen.

Van belastingconcurrentie worden verschillende gevolgen ervaren. Ten eerste zijn er spillover effecten bij belastingconcurrentie. Wanneer een land haar belastingtarief verlaagt ervaren de andere landen een negatieve externaliteit. Dit komt doordat er kapitaal stroomt van hun land naar het land waar de tariefsverlaging heeft plaatsgevonden. Echter is het voor het land waar de tariefverlaging heeft plaatsgevonden voordelig, omdat zij een kapitaalinstroom

ervaren. Alleen door de tariefverlaging nemen de belastingopbrengsten af en zo ook hetgene zij kunnen besteden aan publieke goederen. Publieke goederen hebben positieve externaliteiten die op deze manier afnemen. Dit leidt weer tot een kapitaaluitstroom van een land. Hier moet een land dus kiezen wat zij wil bereiken. Wat wel duidelijk is, is dat winsten en productiefactoren verplaatst worden naar landen met een laag belastingtarief. Op deze manier doen bedrijven aan tax planning en proberen zij belastingen zo veel mogelijk te vermijden. De efficiëntie van het marktmechanisme neemt af doordat de keuze van productiefactoren grotendeels bepaald wordt door het fiscale beleid van een land. Echter door concurrentie neemt het versturende effect van een belasting af, waardoor de efficiency van het alloceren van productiefactoren juist weer toe kan nemen. Een belangrijk gevolg is ook dat het leidt tot onderbesteding van overheidsgoederen. Als er naar meerdere overheden samen gekeken wordt neemt het totale bedrag aan overheidsinkomsten af. Hierdoor zullen zij hun uitgaven moeten beperken, wat ten koste zal gaan van de overheidsbestedingen. Een deel kan opgevangen worden door de inkomstenbelasting, maar dekt dit niet alles.

Uit het empirisch onderzoek komt naar voren dat er sprake is van bèta-convergentie bij zowel het effectieve marginale belastingtarief als bij het effectieve gemiddelde belastingtarief. Dit houdt in dat deze tarieven in de loop der tijd meer naar een gelijk lange-termijn tarief toegaan. Landen met een relatief hoog vennootschapsbelastingtarief zullen meer het belastingtarief verlagen dan landen met een al relatief lager belastingtarief. Van sigma-convergentie is geen sprake. Men kan stellen dat de spreiding van de belastingtarieven niet dichter bij elkaar is gaan liggen. Dit geldt zowel voor het statutaire belastingtarief, het effectieve gemiddelde belastingtarief en het effectieve marginale belastingtarief.

In de toekomst is te verwachten dat het effectieve marginale belastingtarief en het effectieve gemiddelde tarief meer naar een langer termijn evenwicht zullen gaan. Ik ben van mening dat er wel een bodem is bij de effectieve gemiddelde belastingdruk. Over het effectieve marginale belastingtarief is het minder duidelijk naar welk lange termijn belastingtarief het zal gaan convergeren. Het is niet aannemelijk om te verwachten dat er sprake zal zijn van sigma-convergentie in de toekomst. De verschillen in belastingtarieven tussen landen in de Europese Unie zullen gelijk blijven of juist toenemen.

7. Bronvermelding

Wetteksten 2013. (2013). Deventer: Kluwer.

Avi-Yonah, R. (2000, Mei). Globalization, Tax Competition, and the Fiscal Crisis of the Welfare State. *Harvard Law Review*, pp. 1573-1676.

Broekman, P., Vliet, W., Mooij, R., & Vollebergh, H. (2001, Februari 9). Evaluatie vennootschapsbelasting. *ESB*, 86, 130.

Centraal Bureau Statistiek. (n.d.). *Cijfers*. Retrieved Mei 18, 2013, from Overheid en Politiek: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/overheid-politiek/cijfers/extra/belasting-animatie.htm>

Clausing, K. (2003). Tax-motivated transfer pricing and US intrafirm trade. *Journal of Public Economics*, pp. 2207-2223.

Clausing, K. (2007, April). Corporate tax revenues in OECD countries. *International Tax and Public Finance*, pp. 115-133.

Desaia, M., Fritz Foley, C., & Hines Jr., J. (2006, February). The demand for tax haven operations. *Journal of Public Economics*, pp. 513-531.

Devereux, M., Griffith, R., & Klemm, A. (2002, Oktober 4). Corporate Income Tax. *Economic Policy*, pp. 449-495.

Devereux, M., Griffith, R., & Klemm, A. (2004). Why has the UK corporation tax raised so much revenue? *Fiscal Studies*, pp. 367-388.

Devereux, M., Lockwood, B., & Redoano, M. (2008). Do countries compete over corporate tax rates? *Journal of Public Economics*, 1210-1235.

Down the laffer curve. (n.d.). Retrieved from

http://www.google.nl/search?q=income+tax+europe&rls=com.microsoft:en-us&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=YL6cUcDNLcaZ0QWPv4HIAQ&ved=0CAoQ_AUoAQ&biw=1280&bih=929#rls=com.microsoft:en-us&tbm=isch&sa=1&q=income+tax+europe+-gdp&oq=income+tax+europe+-gdp&gs_l=img.

- Elschner, C., & Vanborren, W. (2009). Corporate effective tax rates in an enlarged European Union. *Taxation Papers*.
- Enrique, G., Mendoza, & Tesar, L. L. (2005). Why hasn't tax competition triggered a race to the bottom? Some quantitative lessons from the EU. *Journal of Monetary Economics*, 163-204.
- Europese Commissie. (n.d.). Economische hervorming: verslag over de werking van de product- en kapitaalmarkten in de EU. *Europese Commissie*, 3.
- Eurostat, IMF, OECD, UN, UNCTAD, WTO. (2002). Manual on statistics of international trade in services. *Department of economic and social affairs, statistics division*, p. 170.
- Feld, L., & Heckemaier, J. (2008). FDI and Taxation: A Meta Study. *Discussion Paper No.08-128*, 51.
- Genschel, P., & Schwarz, P. (2011, Maart). Tax competition: a literature review. *Socio-Economic Review*, pp. 339-370.
- Huizinga, H., & Nielsen, S. (1997). Capital income and profit taxation with foreign ownership of firms. *Journal of International Economics*, pp. 149-165.
- Kam, C., Schie, P., Burgers, I., Haas, F., Lamens, J., Amsterdam, A., . . . Wiel-Rammeloo, D. (2010). *Belastingrecht in hoofdlijnen*. Deventer: Kluwer.
- Kerr, R. (2011). Retrieved Juni 13, 2013, from Wordpress:
http://rogerkerr.files.wordpress.com/2011/03/clip_image002.jpg
- Kiegebeld, B. (2004). *Harmful Tax Competition in the European Union*. Kluwer.
- Kolassa, D. (2013, Maart). *Vrij verkeer van kapitaal*. Retrieved Mei 28, 2013, from Europees Parlement: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/nl/FTU_3.2.4.pdf
- Kroon, M. (2012, Februari 15). *Nederland: Fiscaal vestigingsklimaat vs. belastingparadijs*. Retrieved Mei 20, 2013, from Erasmus Universiteit Rotterdam:
<http://www.eur.nl/ese/nieuws/economieopinie/artikelen/detail/article/34591-nederland-fiscaal-vestigingsklimaat-vs-belastingparadijs/>

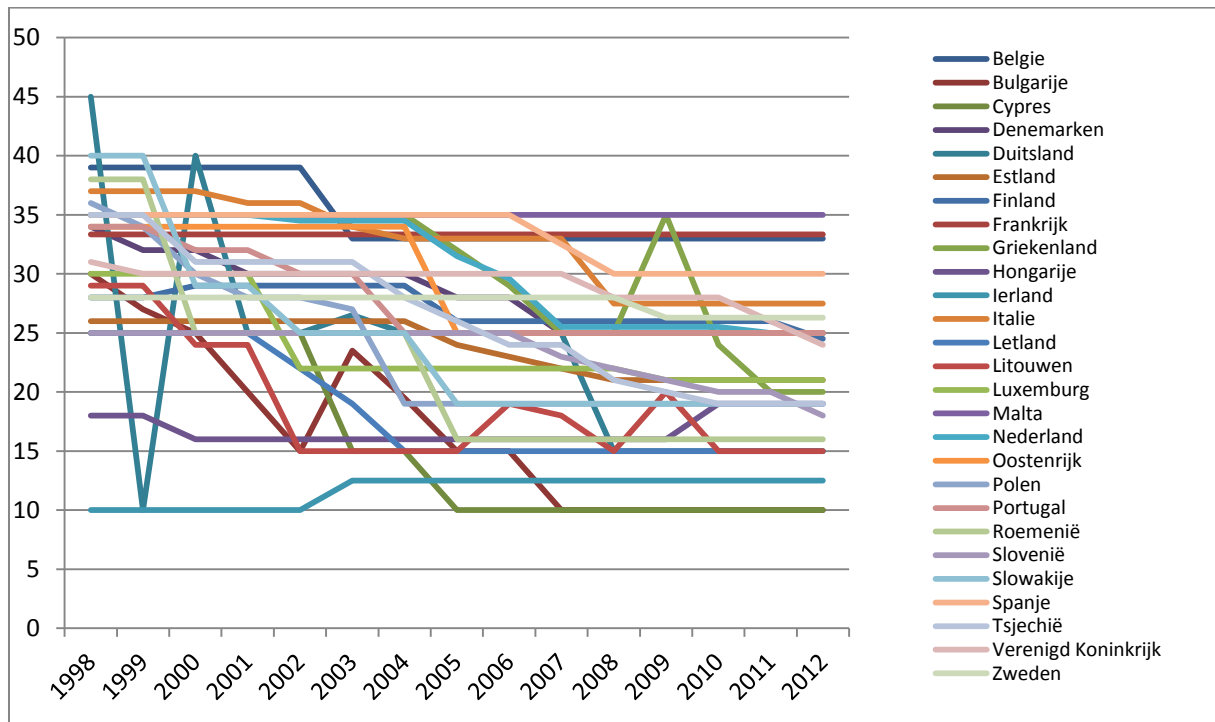
- Leibfritz, W., Thornton, J., & Bibbe, A. (1997). TAXATION AND ECONOMIC PERFORMANCE. *OECD*, 176.
- Monfort, P. (2008). Convergence of EU regions Measures and evolution. 1-20. Retrieved April 23, 2013, from European Union:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/200801_convergence.pdf
- Mooij, R. d., & Ederveen, S. (2008). Corporate Tax Elasticities: A Reader's Guide to Empirical Findings. *Oxford Review of Economic Policy*, 24.
- Mooij, R. d., & Ligthart, J. (2007). Belasten van kapitaalinkomen en globalisering. In C. Caminada, A. Haberham, J. Hoogteijling, & H. Vording, *Belasting met beleid* (pp. 335-350). Sdu Uitgevers.
- Mooij, R., Evers, M., & Vollenbergh, H. (2004, Juni 11). Europees minimum voor vennootschapsbelasting is goede zaak. *Economisch Statistische Berichten*, p. 270.
- Mooij, R., Nahuis, R., & Lejour, A. (2002, Februari 8). De vruchten van de uitbreiding. *Economische Statistische Berichten*, p. 108.
- Mueller, K. (1969, April). The Swiss Banking Secret. *International and Comparative Law Quarterly*, pp. 360-377.
- OECD . (2009). Taxes on income and profits. *OECD Factbook 2009*.
- OECD. (n.d.). *Our mission*. Retrieved Mei 31, 2013, from OECD:
<http://www.oecd.org/about/>
- Pfeil, T. (2009). *De geschiedenis van de Belastingdienst*. Kluwer.
- Schie, P., Kam, C., Burgers, I., Haas, F., Lamens, J., Amsterdam, A., . . . Wiel-Rammeloo, D. (2007). *Belastingrecht in hoofdlijnen*. Deventer: Kluwer.
- Slemrod, J. (2004). Are corporate tax rates, or countries, converging? *Journal of Public Economics*, 88, 1169-1186.
- Smith, A. (n.d.). Book V Chapter II Pt II. In *The Wealth of Nations* (p. 528).
- Soest, A. (2007). *Belastingen*. Deventer: Kluwer.

- Sørensen, P. (2002). International tax coordination: regionalism versus globalism. *CESifo Working Paper*, Number 483.
- Spengel, C., Elschner, C., & Endres, D. (2012, Oktober). Effective tax levels using the Devereux/Griffith Methodology. *Centre for European Economic Research*, pp. 1-2826.
- Stevens, L. (2009). *Elementair belastingrecht, voor economen en bedrijfsjuristen*. Deventer: Kluwer.
- Stiglitz, J. (2000). *Economics of the Public Sector*. WW Norton & Co.
- Stöwhase, S., & Traxler, C. (2005). Tax Evasion and Auditing in a Federal Economy. *International Tax and Public Finance*, 515-531.
- Streek, J. v., & Strik, S. (2012). *Cursus belastingrecht*. Deventer: Kluwer.
- Strik, S., & Vries, N. (2009). *Studenteneditie Cursus belastingrecht vennootschapsbelasting*. Deventer: Kluwer.
- Taxation and Customs Union. (2013, April 13). *Common Tax Base*. Retrieved April 13, 2013, from Taxation and Customs Union:
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/common_tax_base/
- Teather, R. (2002, December). HARMFUL TAX COMPETITION? *Economic Affairs*, pp. 58-63.
- Troeger, V. (2013, February). *Tax Competition*. Retrieved April 13, 2013, from ChathamHouse:
http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/International%20Economics/0213bp_troeger.pdf
- Vleggeert, J. (2009). *Aftrekbeperking van de rente in het internationale belastingrecht*. Deventer: Kluwer.
- Vording, H. (1997). Dilemmas van nationaal fiscaal beleid in een mondiale economie. *Faculteit der Rechtsgeleerdheid*, 43-69.
- Wilson, J. (1991). Tax Competition with Interregional Differences in Factor Endowments. *Regional Science and Urban Economics*, 21, 423-451.

Zodrow, G. (2003, Jaargang 10). Tax Competition and Tax Coordination in the European Union. *International Tax and Public Finance*, pp. 651-671.

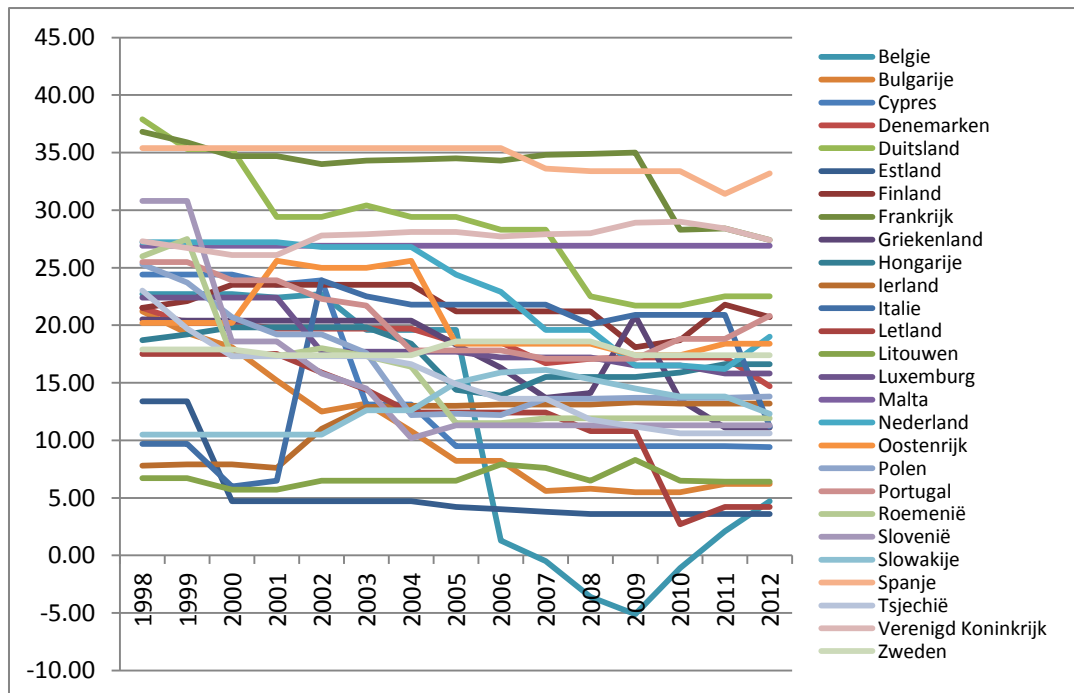
8. Bijlage

Figuur 4 Bèta-convergentie van het statutair tarief

X-as is het jaartal en de y-as is het belastingpercentage.

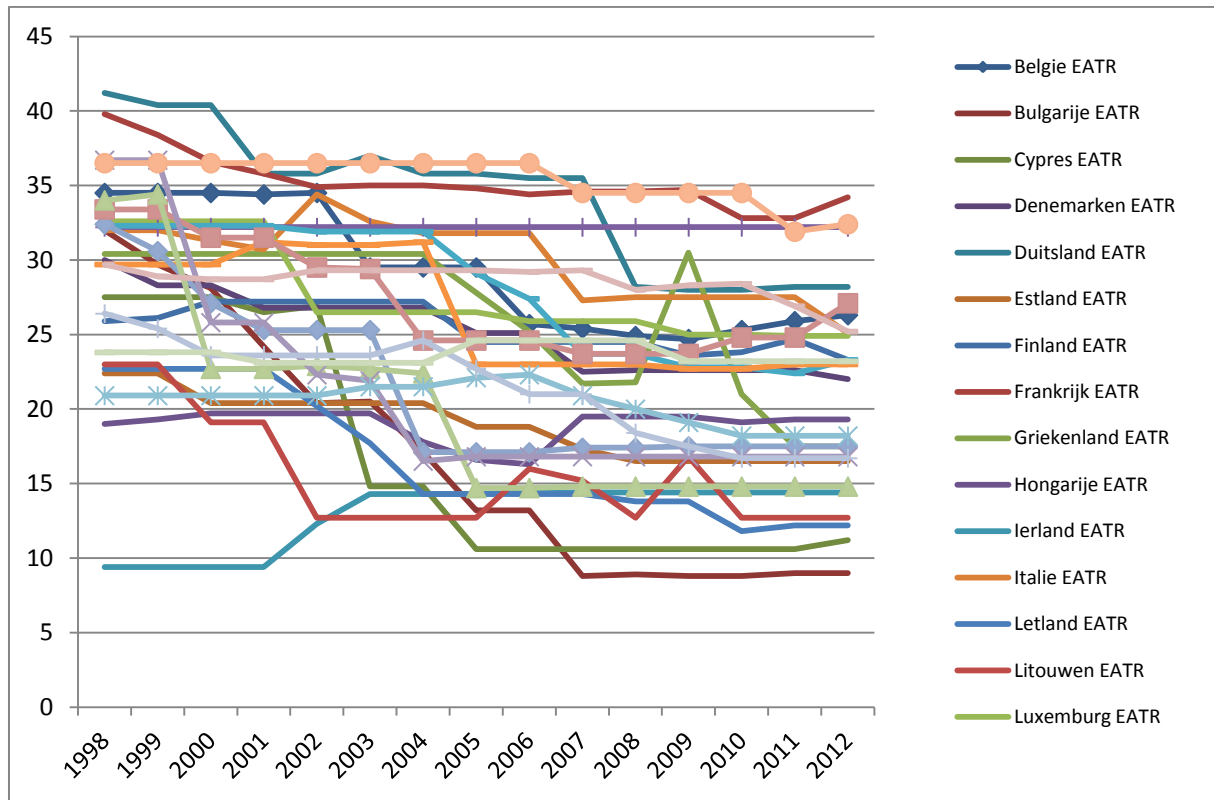
Figuur 5 Bèta-convergentie van het EMTR

X-as is het jaartal en de y-as is het belastingpercentage.

Figuur 6 Bèta-convergentie van het EATR

X-as is het jaartal en de y-as is het belastingpercentage.

Tabel 2. Sigma-convergentie van het statutair tarief

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Standaarddeviatie	6,89	7,68	6,61	6,43	7,28	6,81	7,17	7,45	7,13
Gemiddelde belastingdruk	29,27	29,90	29,46	28,53	27,36	27,01	26,03	24,23	24,09
Coëfficiënt van de variantie	0,24	0,26	0,22	0,23	0,27	0,25	0,28	0,31	0,30
	2007	2008	2009	2010	2011	2012			
Standaarddeviatie	7,12	6,97	7,23	6,88	6,81	6,77			
Gemiddelde belastingdruk	23,25	22,22	22,60	22,04	21,80	21,60			
Coëfficiënt van de variantie	0,31	0,31	0,32	0,31	0,31	0,31			

Tabel 3. Sigma-convergentie van het effectieve marginale belastingtarief, EMTR

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Standaarddeviatie	8,09	7,86	8,29	8,04	7,48	7,49	7,89	7,98	8,41
Gemiddelde belastingdruk	22,17	21,82	20,20	19,94	20,30	19,74	18,94	17,92	17,04
Coëfficiënt van de variatie	0,36	0,36	0,41	0,40	0,37	0,38	0,42	0,45	0,49
	2007	2008	2009	2010	2011	2012			
Standaarddeviatie	8,49	8,58	8,67	8,24	7,85	7,74			
Gemiddelde belastingdruk	16,64	16,08	15,99	15,31	15,49	15,21			
Coëfficiënt van de variantie	0,51	0,53	0,54	0,54	0,51	0,51			

Tabel 4. Sigma-convergentie van het effectieve gemiddelde belastingtarief, EATR

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Standaarddeviatie	8,55	6,72	6,59	6,31	6,60	6,74	7,30	7,65	7,28
Gemiddelde belastingdruk	28,27	28,94	27,52	27,02	26,36	25,69	24,64	23,30	23,00
Coëfficiënt van de variantie	0,30	0,23	0,24	0,23	0,25	0,26	0,30	0,33	0,32
	2007	2008	2009	2010	2011	2012			
Standaarddeviatie	7,14	6,88	6,92	6,89	6,69	6,73			
Gemiddelde belastingdruk	22,20	21,61	21,86	21,20	21,01	21,01			
Coëfficiënt van de variantie	0,32	0,32	0,32	0,33	0,32	0,32			